

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРОГРАМА РАДА

ЛАБОРАТОРІЯ
ЗАКНОДАВЧИХ
ІНІЦІАТИВ
www.cerbrinet.org.ua

ІнфоЦентр

**Огляд іноземного досвіду
законодавчого регулювання
відповідальності суддів за винесення
завідомо неправосудного рішення**

Інформаційна довідка, підготовлена
Європейським інформаційно-
дослідницьким центром на запит
народного депутата України

Кримінальне законодавство більшості європейських країн не містить окремої норми про відповідальність суддів за винесення завідомо неправосудного рішення, а відносить такі дії до посадових злочинів. Так, судді Литви в залежності від змісту неправосудного рішення несуть відповідальність за нормами Кримінального кодексу, які описують відповідні загальні види злочинів, наприклад, незаконне позбавлення волі (ст. 146), зловживання посадовим становищем тощо (ст.228)¹. Розділ XXX «Злочини проти правосуддя» Кримінального кодексу Польщі містить норми про відповідальність за звільнення особи, позбавленої волі, або сприяння у втечі (ст.243); помилкове звинувачення в скоєнні злочину або податкового чи іншого правопорушення, створення помилкових доказів вчинення таких правопорушень або приховування доказів невинності особи (ст.234, 235, 236)².

Для цілей даного дослідження було проаналізовано норми кримінального законодавства ряду європейських країн про постановлення судом завідомо неправосудного рішення.

Іспанія

На особливу увагу в контексті захисту правосуддя від незаконних, несправедливих рішень заслуговує кримінальне законодавство Іспанії, де в Книзі 2 Кримінального кодексу міститься значний за обсягом (8 глав налічують 26 статей) розділ XX «Злочини проти судової влади». Глава I «Перешкоджання правосуддю» містить норми про відповідальність судді за умисне винесення незаконного вироку або рішення (ст. 446), винесення незаконного вироку або рішення через грубу необережність або злочинне незнання (ст. 447), відмову винести вирок або рішення без законної причини (ст. 448), за злісне затягування правосуддя (ст. 449). Відповідно до статті 447 Іспанії, якщо суддя через грубу необережність або злочинне незнання ухвалить явно незаконний вирок або рішення, він позбавляється права займати відповідні посади або державний пост на термін від 2 до 6 років. Відповідальність за названі дії посилюється, якщо вони пов'язані із засудженням особи до позбавлення волі, настанням інших тяжких наслідків. Кримінальний кодекс Іспанії також містить главу VII під назвою «Обструкція правосуддя і порушення професійних обов'язків». Її нормами передбачена відповідальність за неявку адвоката, прокурора і навіть судді (члена суду) без поважної причини до суду, якщо судом розглядається справа про злочин, підсудний перебуває в попередньому ув'язненні і зазначені дії затягують розгляд справи (ст. 463)³.

¹ Law On The Approval And Entry Into Force Of The Criminal Code 26 September 2000 No VIII-1968 (As last amended on 11 February 2010 – No XI-677) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:

https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiigc-Gt6TLAhVM1SwKHQOtAZcQFgglMAE&url=http%3A%2F%2Fwww.legislationline.org%2Fdownload%2Faction%2Fdownload%2Fid%2F4302%2Ffile%2FLithuania_CC_am2010_en.pdf&usg=AFQjCNFH5-wAwQDW7sCCWBDK0FjnngXCLQ&sig2=pXkv4xUbUE995dEQ3K95vA.

² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny [Електронний ресурс] // Kancelaria Sejmu – Режим доступу до ресурсу: <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU19970880553&type=3>.

³ Organic Act 10/1995, Dated 23rd November, On The Criminal Code. Government Offices [Електронний Ресурс] // Ministerio de Justicia. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.mjusticia.gob.es/cs/Satellite/Portal/1292426983764?blobheader=application%2Fpdf&blobheadername1=Content-Disposition&blobheadervalue1=attachment%3B+filename%3DCriminal+Code+%28Codigo+Penal%29.PDF>.

Естонія

Відповідно до §311 Кримінального кодексу Естонії постановлення суддею завідомо неправосудного рішення карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років⁴.

Латвія

Норми Розділу XXIII «Кримінальні злочини проти здійснення правосуддя» Кримінального кодексу Латвії передбачають кримінальну відповідальність суддів, службових осіб органів досудового розслідування та прокурорів за постановлення завідомо неправосудних рішень (стаття 291), незаконний арешт та утримання під вартою (статті 292,293).

Стаття 290 Кримінального кодексу Латвії передбачає, що винесення завідомо неправосудного рішення суддею, прокурором або слідчим карається позбавленням волі на строк до трьох років або громадськими роботами, або штрафом. Постановлення неправосудного рішення про арешт та утримання під вартою карається позбавленням волі на строк до одного року, або громадськими роботами, або штрафом⁵.

Німеччина

Відповідно до статті 339 Кримінального кодексу Німеччини суддя, інший державний службовець або третейський суддя, який при розгляді справи перешкоджає здійсненню правосуддя на користь або на шкоду одній зі сторін, підлягає покаранню через позбавлення волі строком від 1 до 5 років. Кримінальний кодекс Німеччини також містить норми про умисне кримінальне переслідування невинних осіб, яке карається позбавленням волі від 1 до 10 років та, у менш серйозних випадках, позбавленням волі на строк від трьох місяців до п'яти років (стаття 344)⁶.

Словенія

Законодавство Словенії містить норми про відповідальність суддів за винесення неправосудних, упереджених та несправедливих рішень. Відповідно до статті 288 Кримінального кодексу Словенії умисне порушення або спотворення сенсу закону суддею під час ведення судового розгляду або постановлення рішення суду з метою нанесення шкоди або надання переваги одній зі сторін у справі карається позбавленням волі на строк до трьох років. Це саме стосується постановлення рішення суду на основі неправдивих фактів та свідчень, про неправдивість яких судді відомо⁷.

---

⁴ Penal Code Passed 06.06.2001 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/522012015002/consolide>

⁵ Krimināllikums [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://likumi.lv/doc.php?id=88966>.

⁶ Criminal Code in the version promulgated on 13 November 1998, Federal Law Gazette [Bundesgesetzblatt] I p. 3322, last amended by Article 1 of the Law of 24 September 2013, Federal Law Gazette I p. 3671 and with the text of Article 6(18) of the Law of 10 O [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html#p0007.

⁷ Criminal Code (KZ-1) of the Republic of Slovenia [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=180880.

Країна	Норма законодавства	Суб'єкт злочину	Об'єкт злочину	Суб'єктивна сторона	Об'єктивна сторона	Розмір покарання
Естонія	Стаття 311 Кримінального кодексу	Суддя будь-якої судової інстанції	Суспільні відносини, що забезпечують нормальну діяльність у сфері здійснення правосуддя; предмет – неправосудний судовий акт.	Прямий умисел, оскільки винний постановляє завідомо неправосудний судовий акт.	Постановлення суддею завідомо неправосудного судового рішення. Неправосудним є судове рішення, в якому завідомо неправильно застосовано норму матеріального права, яке постановлено з грубим порушенням норм процесуального права, або в якому завідомо є невідповідність висновків суду фактичним обставинам справи.	Позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років
Іспанія	Стаття 446 Кримінального кодексу	Суддя або магістрат	Суспільні відносини, що забезпечують нормальну діяльність у сфері здійснення	Прямий умисел, оскільки винний постановляє завідомо неправосудний судовий акт.	Постановлення суддею завідомо неправосудного судового рішення.	Ч.1 ст. 446 КК – заборона займати відповідні посади або державний пост на строк від десяти до двадцяти років та позбавлення волі на строк від одного до

			правосуддя.			<p>чотирьох років, якщо неправосудне рішення ще не було виконане або, якщо неправосудне рішення було виконане, позбавлення волі на строк від трьох до чотирьох років та штраф на суму від дванадцяти до двадцяти чотирьох місячних заробітних плат</p> <p>Ч.2 ст. 446 КК – штраф на суму від шести до дванадцяти місячних заробітних плат і позбавлення права займати відповідні посади або державний пост на строк від шести до десяти років, якщо незаконний вирок був ухвалений відносно винної особи в ході процесу про проступок (адміністративне правопорушення).</p> <p>Ч.3 ст. 446 КК – штраф на</p>
--	--	--	-------------	--	--	--

						суму від дванадцяти до двадцяти чотирьох місячних заробітних плат і позбавлення права займати відповідні посади або державний пост на строк від десяти до двадцяти років, якщо було винесено будь-який інший незаконний вирок або незаконне рішення.
Стаття 447 Кримінального кодексу			Суспільні відносини, що забезпечують нормальну діяльність у сфері здійснення правосуддя.	Злочинна недбалість.	Постановлення суддею неправосудного судового рішення.	Ст. 447 КК – позбавлення права займати відповідні посади або державний пост на строк від двох до шести років.
Стаття 448 Кримінального кодексу			Суспільні відносини, що забезпечують нормальну діяльність у сфері здійснення правосуддя.	Прямий умисел, оскільки винний відмовляється виносити вирок без законної причини або під приводом неясності, недостатності або замовчування Закону.	Затягування судового процесу – дії або бездіяльність, спрямовані на: неможливість прийняття судом рішення в даному судовому засіданні; створення інших перешкод у вирішенні спору по суті з метою недосягнення результатів такого вирішення протягом	Ст. 448 КК – позбавлення права займати відповідні посади або державний пост на термін від шести місяців до чотирьох років.

					установлених законом процесуальних строків.	
	Стаття 449 Кримінального кодексу	Суддя, магістрат або працівник суду	Суспільні відносини, що забезпечують нормальну діяльність у сфері здійснення правосуддя.	Прямий умисел.	Злісне затягування здійснення правосуддя.	Ч.1 ст. 449 КК – позбавлення права займати відповідні посади або державний пост на термін від шести місяців до чотирьох років. Ч.2 ст. 449 – якщо це затягування відбувається з вини будь-якого іншого службовця, покарання призначається ближче до нижньої межі санкції.
Латвія	Стаття 291 Кримінального кодексу	Особа, яка здійснює дізнання, слідчий, прокурор або суддя	Суспільні відносини, що забезпечують нормальну діяльність у сфері здійснення правосуддя; предмет – неправосудний судовий акт, який має певну процесуальну форму: вирок, рішення, ухвала	Прямий умисел, оскільки винний постановляє завідомо неправосудний судовий акт.	Постановлення суддею завідомо неправосудного судового рішення по суті справи.	Ч.1 ст. 291 КК - позбавленням волі на строк до п'яти років. Ч.2 ст. 291 КК – позбавлення волі на строк від трьох до десяти років, якщо ті ж дії вчинені з корисливих мотивів або поєднані з обвинуваченням у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину або з підробкою

			або постанова.			доказів.
	Стаття 292 Кримінального кодексу	Суддя	Суспільні відносини, що забезпечують нормальну діяльність у сфері здійснення правосуддя.	Прямий умисел.	Постановлення суддею завідомо неправосудного судового рішення про арешт.	Ст. 292 КК – позбавлення волі на строк до трьох років.
	Стаття 293 Кримінального кодексу	Суддя або особа, яка здійснює досудове розслідування	Суспільні відносини, що забезпечують нормальну діяльність у сфері здійснення правосуддя.	Прямий умисел.	Постановлення суддею або особою, яка здійснює досудове розслідування, завідомо неправосудного судового рішення про затримання або привід.	Ст. 293 КК – позбавлення волі на строк до одного року або штрафом у розмірі до двадцяти мінімальних місячних заробітних плат.
Німеччина	Стаття 339 Кримінального кодексу	Суддя, інша посадова особа або третейський суддя	Суспільні відносини, що забезпечують нормальну діяльність у сфері здійснення правосуддя.	Прямий умисел.	Постановлення суддею, іншою посадовою особою або третейським суддею завідомо неправосудного судового рішення.	Ст. 339 КК – позбавлення волі на строк від одного до п'яти років.

Словенія	Стаття 288 Кримінального кодексу	Суддя	Суспільні відносини, що забезпечують нормальну діяльність у сфері здійснення правосуддя.	Прямий умисел.	Постановлення суддею завідомо неправосудного судового рішення.	Ст. 288 – позбавлення волі на строк до трьох років.
----------	-------------------------------------	-------	--	----------------	--	---

Інформацію підготувала Катерина Пенькова,

аналітик ЄІДЦ